

# Obsah

Úvod .....	6
1. Učebnice a jejich charakteristika se zaměřením na dějepisné učebnice v kontextu Vlastivědy na 1. stupni ZŠ .....	10
1.1 Učebnice – její pojetí a charakteristika se zaměřením na dějepisnou učebnici .....	10
1.1.1 Vymezení učebnice a dějepisné učebnice .....	10
1.1.2 Role a funkce (dějepisné) učebnice .....	12
1.1.3 Struktura učebnice se zaměřením na dějepisnou učebnici .....	14
1.1.4 Trend v zahraničních dějepisných učebnicích v kontextu filozofie tematického okruhu Lidé a čas v primární škole .....	17
1.1.5 Výzkum učebnic – stručný vhled .....	18
1.2 Historický exkurs do výuky historie na základní škole se stručným přehledem vybraných vlastivědných učebnic .....	19
1.3 Současné učebnice pro historickou část vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět – vymezení výzkumného vzorku .....	24
2. Charakteristika vybraných učebnic pro tematický okruh Lidé a čas .....	28
2.1 Učebnice nakladatelství Alter .....	28
2.2 Učebnice nakladatelství Didaktis .....	34
2.3 Učebnice nakladatelství Fraus .....	40
2.4 Učebnice nakladatelství Nová škola, s.r.o. ....	47
2.5 Učebnice nakladatelství Prodos .....	52
2.6 Učebnice nakladatelství SPN .....	54
2.7 Koncepce vybraných učebnic pro tematický okruh Lidé a čas – shrnutí a diskuze .....	58
3. Didaktická vybavenost učebnic pro tematický okruh Lidé a čas .....	62
3.1 Metodologie výzkumného šetření .....	62
3.2 Srovnání celkového koeficientu didaktické vybavenosti .....	63
3.3 Rozbor dílčích komponent didaktické vybavenosti .....	70
3.4 Shrnutí úrovně didaktické vybavenosti a diskuze .....	73
4. Vzdělávací obsah učebnic – pojmová analýza dějepisných učebnic pro 1. stupeň ZŠ .....	77
4.1 Vzdělávací obsah a učebnice – náčrt problematiky v teoreticko-empirickém kontextu .....	77
4.2 Metodologie výzkumného šetření – pojmová analýza vzdělávacího obsahu .....	78
4.3. Výsledky pojmové analýzy – celkové srovnání .....	80
4.4 Osobnosti v historickém učivu učebnic pro vzdělávací oblast Člověk a jeho svět .....	85
4.5 Analýza historických událostí .....	93
4.6 Analýza ostatních kategorií pojmů .....	105

4.7 Shrnutí hlavních závěrů pojmové analýzy historického učiva v dějepisných učebnicích a diskuze .....	109
5. Analýza obrazových komponent .....	114
5.1 Vymezení a pozice obrazových komponent v učebnici .....	114
5.2 Metodologie výzkumného šetření .....	115
5.3 Srovnání celkových četností obrazových komponent .....	117
5.4 Analýza poměru textové a obrazové složky učebnice – plocha obrazových komponent .....	118
5.5 Analýza obrazových komponent z hlediska struktury (stupně schematizace) .....	122
5.6 Analýza obrazových komponent z hlediska příslušnosti k tematickému celku (chronologické řazení) .....	127
5.7 Analýza obrazových komponent z hlediska obsahu .....	132
5.8 Shrnutí a diskuze k analýze obrazových komponent .....	141
6. Obtížnost textu k tematickému okruhu Lidé a čas v učebnicích pro vzdělávací oblast Člověk a jeho svět .....	146
6.1 Obtížnost textu jako parametr hodnocení učebnic a stručná reflexe výzkumů obtížnosti textu .....	146
6.2 Metodologie výzkumného šetření .....	147
6.3 Celková míra obtížnosti textu .....	148
6.4 Syntaktická obtížnost textu .....	149
6.5 Sémantická (pojmová) obtížnost textu .....	152
6.6 Koeficient hustoty odborné informace a vliv dílčích složek na celkovou obtížnost textu .....	156
6.7 Shrnutí a diskuze k obtížnosti textu dějepisných učebnic pro 1. stupeň ZŠ .....	157
7. Učební úlohy v historickém učivu učebnic pro tematický okruh Lidé a čas .....	160
7.1 Učební úloha – její charakteristika a postavení v pedagogických kategoriích a pedagogickém výzkumu .....	160
7.2 Metodologie výzkumného šetření učebních úloh ve vybraných učebnicích pro tematický okruh Lidé a čas .....	162
7.3 Četnost učebních úloh – celkové srovnání .....	167
7.4 Typologie učebních úloh – celkové srovnání .....	168
7.5 Charakteristika typů učebních úloh dle jednotlivých kategorií .....	175
7.6 Rozbor učebních úloh dle jednotlivých nakladatelství .....	183
7.6.1 Nakladatelství ALTER .....	183
7.6.2 Nakladatelství DIDAKTIS .....	188
7.6.3 Nakladatelství FRAUS .....	191
7.6.4 Nakladatelství Nová škola .....	194
7.6.5 Nakladatelství PRODOS .....	199
7.6.6 Státní pedagogické nakladatelství (SPN) .....	203



7.7 Učební úlohy dle formy zadání (otázka/úkol) .....	206
7.8 Učební úlohy dle způsobu provedení .....	208
7.9 Vazba učební úlohy na RVP ZV .....	210
7.10 Shrnutí výzkumného šetření učebních úloh a diskuze .....	218
Závěr .....	224
Náměty pro další výzkum a doporučení pro pedagogickou praxi .....	232
Summary .....	237
Seznam použité literatury .....	242
Rejstřík.....	252
Přílohy.....	254